

บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางด้านการผลิตที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวนาไทย ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาหมู่บ้านสันทรายยาว ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยทางมาฆะวิทยา นั่นคือการใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในภาคสนามอยู่เป็นเวลา 1 ปีเต็ม การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางด้านการผลิตทำให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันเศรษฐกิจ
2. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางด้านการผลิตทำให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว
3. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางด้านการผลิตทำให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันศาสนาและความเชื่อ

ผลการวิจัยพบว่า ทุกข้อเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่สมมติฐานข้อแรกนั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางเศรษฐกิจในสังคมหมู่บ้านสันทรายยาว ได้เปลี่ยนจากเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมมาสู่เศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ในเชิงการค้าของตลาด ชาวนาได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นทั้งในด้านการเพิ่มทุนในการผลิต และความแตกต่างในชนชั้น ส่วนสมมติฐานข้อที่สองนั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสถาบันครอบครัวในชุมชนบ้านสันทรายยาว ลักษณะครอบครัวจะเป็นครอบครัวเดี่ยวเกือบทั้งหมด จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจะลดน้อยลง ด้วยเงื่อนไขการอพยพแรงงานออกนอกชุมชน ส่วนสมมติฐานข้อที่สาม ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางพุทธศาสนากับชาวนาน่าจะได้ลดบทบาทลงจากอดีตที่เคยมีมา

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ปัญหา

แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบต่างๆ ของชาวนาบ้านสันทรายยาว ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ประการคือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 จากผลการวิจัยที่กล่าวมานั้นได้ชี้ให้เห็นว่า ผลการวิจัยยังมีข้อจำกัดในบางเรื่อง เช่น การศึกษาในชุมชนเพียงหมู่บ้านเดียวโดยมิได้ทำการศึกษาถึงชุมชนอื่นเพื่อเปรียบเทียบสภาพของปัญหาแต่ละชุมชนว่ามีส่วนคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน เช่นไร ดังนั้นจึงควรให้ทำการศึกษาเพิ่มเติมในชุมชนท้องถิ่น นอกเหนือจากการศึกษาเพียงชุมชนเดียวอันจะทำให้เกิดประโยชน์ในการมองเห็นถึงสภาพของปัญหาต่างๆ ได้หลายแง่มุมและถูกต้องมากที่สุดเพื่อประโยชน์ในเชิงวิชาการ

1.2 ควรให้มีการศึกษาเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งหลังจากได้มีการศึกษามาแล้ว (Restudy) เพื่อทำการเปรียบเทียบระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายในชุมชนว่าจะมีผลมากน้อยเพียงใด การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ได้เกิดขึ้นจากเงื่อนไขที่แตกต่างกันเช่นไร ระหว่างการศึกษาในระยะแรกและระยะที่สอง

1.3 ควรให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อการนำเสนอความคิดเห็นสภาพปัญหาต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมชาวนามักจะเป็นปัญหาอันเกิดจากแผนพัฒนาจากภาครัฐที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมิได้ทำการแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง ผลเสียที่ตามมาคือ สภาพของสังคมชาวนาได้ถูกกลืนไป

กับกระแสเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงอย่างเต็มตัว แนวทางการแก้ปัญหาล้วนนี้ขึ้น
ควรจะให้มีการประสานงานระหว่างภาครัฐบาลที่เข้ามาดูแลในเรื่องวิถีชีวิตความเป็น
อยู่กับผู้นำท้องถิ่นของหมู่บ้านเพื่อมีส่วนร่วมตัดสินใจต่อปัญหาโดยตรง

2.2 ควรให้ความรู้ ข่าวสารข้อมูลแก่ชาวบ้านอย่างเพียงพอ อัน
จะนำไปสู่การพิจารณาถึงการตัดสินใจโดยมีชาวบ้านเป็นแกนนำและชาวบ้านสามารถแก้
ไขปัญหาโดยตัวเองได้อย่างดี

2.3 ควรมีการส่งเสริมบทบาทของชาวนาในเรื่องเกี่ยวกับการ
จัดตั้งกลุ่มในการพึ่งพาตนเอง การวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนและสามารถนำมาใช้
อย่างสอดคล้องกับสภาพความสมดุลย์ทางธรรมชาติโดยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

2.4 ควรให้มีการวางแผน การจัดการทางด้านการตลาดอย่าง
ครบวงจรเพื่อป้องกันการขตรีดโก่งราคาของพ่อค้าคนกลาง และสามารถทำให้ชาวนา
มีรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อปลดหนี้สินที่มีอยู่ เช่น การส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพต่างๆ การส่งเสริม
เสริมกลุ่มสหกรณ์ชุมชน เป็นต้น

2.5 แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาครัฐบาลควรจะต้อง
เป็นขบวนการที่สัมพันธ์กันทุกพื้นที่ เช่น การพัฒนาท้องถิ่นที่ล้าหลังให้ช่วยเหลือตน
เองได้ การปรับปรุงองค์กรท้องถิ่นในการปกครองตนเองและจัดสรรทรัพยากรชุมชนได้
ด้วยตนเอง การขยายอำนาจ กระจายทุนไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น การจัดการวางแผน
จากส่วนล่างเพื่อทดแทนปัญหาการขาดอำนาจในการตัดสินใจของแนวทางพัฒนาพื้นที่
ยากจนในชนบท

2.6 การพัฒนาควรเน้นกระบวนการช่วยเหลือฟื้นฟู ปลุกจิตสำนึก
ในรู้จักคุณค่าและรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อป้องกันการสูญเสียวัฒนธรรมที่เคยมีมา
ในอดีต และให้การช่วยเหลือในคำแนะนำการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง โดยที่ชาวนา

สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้อย่างดี

2.7 การพัฒนาควรส่งเสริมให้ชาวนาหันมาใช้ในเรื่องของปุ๋ย
ชีวภาพทดแทนปุ๋ยเคมีเพื่อป้องกันสภาพของดินที่เสื่อมโทรม การจัดทำไร่นาสวนผสมเพื่อ
รักษาทรัพยากรท้องถิ่นมิให้ต้องสูญเสียไปกับการใช้เทคโนโลยีที่ผิดวิธี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย